

Жанполисон

Фрда

Ярмолинецька центральна районна бібліотека
Краєзнавчий відділ

Наполеон Орда
(білоруський художник на Поділлі)

Ярмолинці, 2017

ББК

Н 14 Наполеон Орда : білоруський художник на Поділлі
(доповнений) / упорядник В. Москаленко. – Ярмолинці, 2017. – 12с.

Про життєвий шлях відомого у світі білоруського художника і композитора, Наполеона Орду, який присвятив свій талант, знання і фізичні сили нелегкій справі збереження пам'яток історії і культури білоруського, польського і українського народів, та деякий час перебував на Ярмолинеччині.

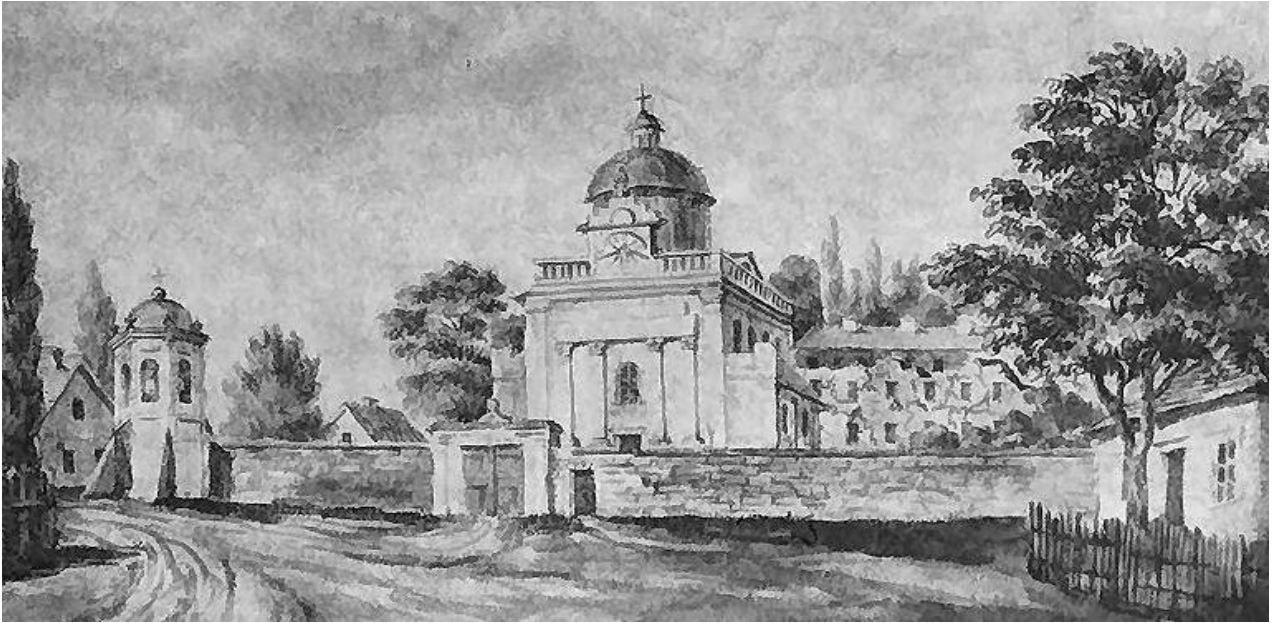
Мальовнича природа Ярмолинеччини та її цікава історична спадщина завжди привертала увагу мандрівників, художників, поетів, які по собі для майбутніх поколінь залишили безліч матеріалу, з якого ми дізнаємося про первозданний вигляд деяких архітектурних пам'яток, про побут, вірування та звичаї населення нашого краю.

Одним із митців який значну частину свого життя присвятив роботі по фіксації пам'яток давнини і зокрема Поділля, був Наполеон Орда. В 1847 році він відвідав Ярмолинеччину. Зокрема побував в самому містечку, яке на той час мало багато видатних історичних споруд. Художника вразив витончений ансамбль одного з кращих на Поділлі монастиря ордена бернардинів, який він увіковічнив у своїх малюнках. Крім костелу бернардинів Наполеон Орда відтворив у своїх малюнках ще одну історичну будову Сутковецької церкви-замку, яка возвеличується на пагорбі у всій своїй красі та величі. Неподалік церкви-фортеці на сусідньому горбі постає ще одна історична пам'ятка с. Сутковець – середньовічний замок. Вірніше, художник змалював 2 вежі, які залишилися від фортеці. Художник не тільки змалював історичні будови, а ще й описував їх у своїх

Наполеон Орда, білоруський та польський композитор, музикант, художник народився 11 лютого 1807 року в родовому маєтку Вороцевичі, поблизу містечка Іваново Білорусії, в сім'ї інженера-фортифікатора Михайла Орди і талановитої піаністки Юзефіни Бутримович. Творча атмосфера в родині Ордів сприяла розвитку художнього і музичного талантів хлопчика. Одержавши хорошу домашню освіту, він був прийнятий в популярну Свислоцьку гімназію. Після закінчення гімназії у 1823 році Наполеон вступив до Віленського університету на фізико-математичний факультет. За участь в таємній студентській організації "Зоряни", на четвертому році навчання, був виключений з університету і ув'язнений на 15 місяців.

Під час польського національно-визвольного повстання 1830-1831 років. Орда командував партизанським загonom. Був нагороджений найвищою військовою нагородою Польщі – золотим хрестом «Воїнська доблесть». Після придушення повстання емігрував до Парижу. Там подружився з видатними композиторами. Брав уроки композиції і гри на фортепіано у Фредеріка Шопена та Франца Ліста. У Парижі написав десятки музичних творів — полонезів, вальсів, мазурок, пісень. З 1833 р. відвідував студію відомого французького майстра архітектурного пейзажу П'єра Жирара. У подорожах

Францією, Австрією, Шотландією, Бельгією, Голландією, Іспанією, Португалією, Північною Африкою малював пейзажі, головним чином міські види. Його друзями були Адам Міцкевич, Тадеуш Костюшко, Фредерік Шопен, Ференц Ліст, Джоакіно Россіні, Джузеппе Верді, Шарль Гуно, Гектор Берліоз, Оноре де Бальзак, Стендаль, Іван Тургенєв, співачка Поліна Віардо.

В 1843 році Наполеон Орда одружився з чарівною французенкою Іреною Багле. А у 1847 році його призначають директором театру італійської опери у Парижі — одного з найвідоміших у той час в Європі. Він брав активну участь у діяльності польської Великої еміграції. Наполеон написав кілька музичних творів, зокрема відомі полонези, автор «Граматики музики». Але найбільшим захопленням Орди було малювання.

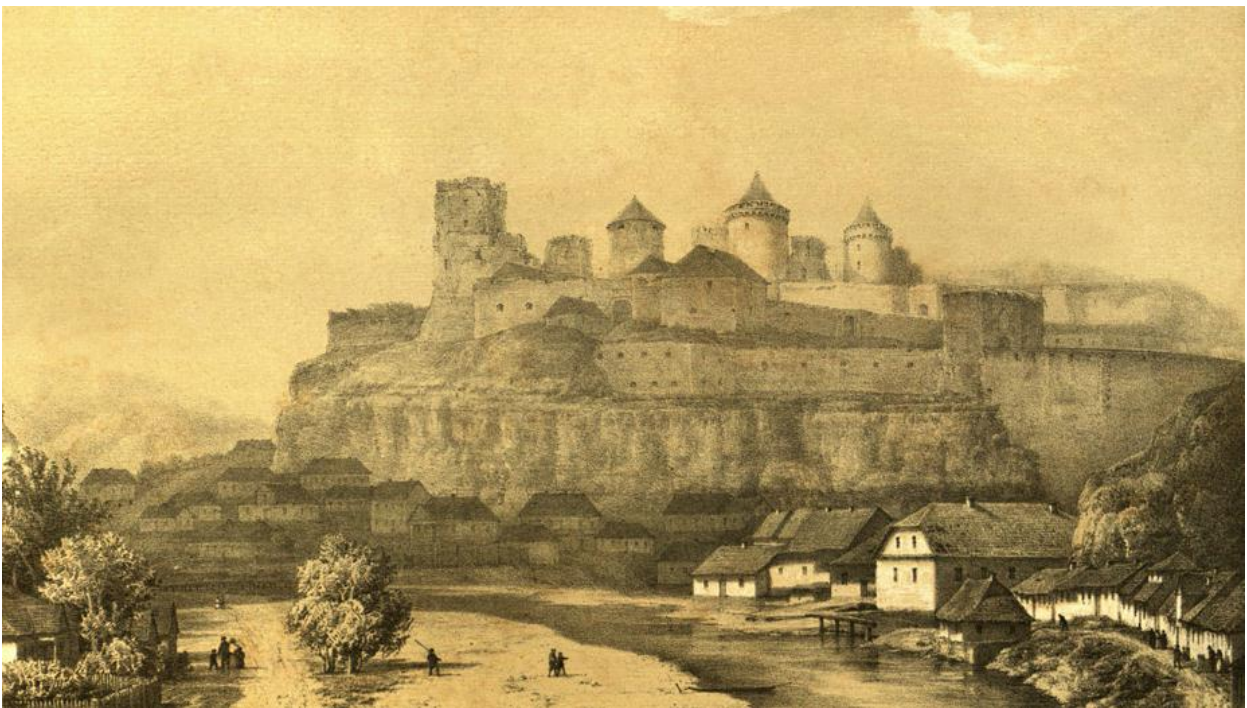
Н. Орда. Монастир ченців-бернардинів м. Ярмолинці

Н. Орда. Палац панів Косецьких в с. Савинці, Ярмолинецького району

Н. Орда. Церква і замок в с. Сутківці, Ярмолинецького району.

Н. Орда. Стара фортеця в м. Кам'янець-Подільський.

Дізнавшись про амністію, яку оголосив Олександр II учасникам повстання 1830-1831 років, Наполеон повертається у свій родовий маєток, та давня звичка мандрувати залишається. Починаються подорожі по рідній Білорусії, Польщі та Україні. Він почав реалізовувати справу всього життя. Під час подорожей малював визначні місця. У 1856 році Наполеон Орда їде на Київщину, до Верховні, як учитель старшого сина генерала Адама Ржевуського. Природа та історія України справляє на Орду таке сильне враження, що він вирішує створити цілу серію краєвидів нашого краю, серед них 20 присвячено Поділля, зокрема Летичівський замок, Фортеця м. Кам'янець-Подільський, Сатанівська міська брама.

Малював Наполеон Орда з великою, майже фотографічною точністю. Його малюнки були використані під час підготовки проектів реставраційних робіт і відбудови багатьох архітектурних пам'яток України. Та твори художника цінні ще й тому, що пам'яток які на них зображені, або вже давно не має, або були перебудовані. В малюнках Орди відчувається не лише дух часу, а й невллома романтична ностальгія за минулим.

Український період творчості Н. Орди ще зовсім не вивчений, хоч його малюнки викликають великий інтерес в усіх хто цікавиться історією рідного краю, його минулим: тими замками і фортецями, храмами і монастирями, садибами та парками, які зводили наші далекі предки, і які увіковічнив на папері художник.

Помер видатний художник 26 квітня 1883 року в м. Варшава. Поховали його згідно із заповітом на Батьківщині в родинному склепі у містечку Іванове. В 2007 році у всьому світі відзначалося 200-річчя з дня народження Н. Орди, ця подія включена в календар пам'ятних дат ЮНЕСКО.

Джерела:

□ Архитектурное наследство: под. редакцией О. Халпахчьяна. – Москва, 1992.

□ Козак А. Ярмолинці і ми. – Ярмолинці, 2007. – С. 8

□ Фурман Б. Малював художник мастки // Вперед. – 2007. – 8 червня.

irbis-nbuv.gov.ua/.../show_020/Napoleon%20Orda.pd

uk.wikipedia.org/.

Інформаційне видання

Наполеон Орда.

Укладач:

Москаленко В. М. – бібліограф-краєзнавець.

Папір офсетний. Формат 21x14,5. Друк ізографією. Наклад 12 примірників
Підписано до друку: 2017 року. Віддруковано з готового оригіналу – макета
Яролинецька ЦБС. Снт. Яролинці пл.. 600-річчя Яролинець, 1а

